

DE MISDAAD VAN LADY ALICE LISLE

WANNEER EEN SCHILDER VAN HISTORIE-stukken een vrouwe-figuur uit de vergetelheid naar voren haalt, schijnt hij dit ongeveer uitsluitend te doen, om haar te kunnen plaatsen tegen een bloedigen achtergrond van oorlogsgebeurtenissen en geloofsvervolging.

Men krijgt den indruk, dat de eenige rol, die de vrouw vroeger in het publieke leven heeft gespeeld, en waarom zij waard is, herdacht te worden, die van Jaël (Richt. 4 : 17.) is, of van de boerin uit Bahurim. (2 Sam. 17 : 18.)

De eerbiedwaardige oude dame, die in de Engelsche geschiedenis bekend staat als Lady Alice Lisle, was in 1685 een weduwe van ruim zeventig jaar. Haar man had zitting gehad in verschillende Parlementen en onder Cromwell een aanzienlijke positie ingenomen, zoodat hij door dezen in den adelstand was verheven. De Cromwellsche adel was door den lateren koning nooit officieel erkend, maar de weduwe van John Lisle was aan verschillende adellijke families verwant, en zelfs onder de koningsgezinden zeer gezien, zoodat zij algemeen bekend was als Lady Alice.

Men wist, dat in het gezin Lisle de vrouw gematigder was dan de man. Toen koning Karel I op het schavot werd onthoofd, had Lady Alice, echt vrouwelijk, meer aan den mensch dan aan zijn beginselen gedacht, en tranen van medelijden om hem gestort. Sir John Lisle was republikein, en zijn vrouw was het in hoofdzaak met hem eens; maar wanneer in dien troebelen tijd van den burgeroorlog een achtervolgde koningsgezinde — een nagejaagd stuk wild gelijk — uitgeput op hun buitengoed Moyles Court aanlandde, had zij hem geen kom water geweigerd, en zelfs een stuk brood laten reiken.

Was dat een misdaad geweest? Droeg deze barmhartigheid tegenover een bezwijkenden vijand een zoo veel schuldiger karakter dan die jegens een gewonde? Ontoelaatbaar was die daad misschien, maar toch geen misdrijf, waarvoor het volksgeweten de doodstraf eischt; en Lady Alice was er dan ook nooit over lastig gevallen.

En nu, vijf-en-dertig jaar later, was er weer burgeroorlog. Na Cromwells dood was de republiek spoedig vervangen door een monarchie, maar de regeering van den tweeden koning Karel had het volk diep teleurgesteld; en nu deze vorst opgevolgd werd door zijn fanatiek-roomschen broer Jacobus, schaarde een deel van de protestanten, vooral in 't Westen van Engeland, zich rond den hertog van Monmouth, een natuurlijke zoon van den overleden koning.

In 't begin van Juli 1685 werd er slag geleverd bij Sedgemoor; Monmouth werd verslagen, gevangen genomen, en nog in diezelfde maand op 't schavot onthoofd. En na den slag bij Sedgemoor kwamen er wéér uitgeputte, achterna gejaagde vluchtelingen op Moyles Court; nu behoorden zij tot de partij, die vijf-en-dertig jaar tevoren de overwinning had behaald. Geloovige protestanten waren het voor 't meerendeel, die ter wille van hun overtuiging en ter verdediging van hun godsdienstige vrijheid de wapens hadden opgevat. En ook aan hen reikte Lady Alice brood en water.

Op zekeren avond kwamen twee vluchtelingen op Moyles Court en vroegen er onderdak. 't Waren niet de leiders van den opstand, maar eenvoudig twee uit de massa: de advocaat Nelthorpe en dominee Hickes, een nonconformistisch predikant, wien de toegang tot

alle ambten was ontzegd, omdat hij zich niet wilde conformeren aan de gelijkschakelingspogingen van den roomschgezinden monarch.

Den volgenden ochtend was het buitengoed door soldaten omsingeld en werd nauwkeurig huiszoeking gedaan. Op de graanzolder vond men den predikant Hickes, en in een schoorsteen den advocaat.

De dominee is het eerst ontdekt: hij wordt al geboeid; één soldaat bedreigt Lady Alice met zijn rapier, terwijl een meisje met het pistool gedwongen wordt, in den schoorsteen bij te lichten, waar men den advocaat vinden zal.

Wist Lady Alice, dat die beiden in haar huis verschoolen waren? Wist zij, dat ze hadden deelgenomen aan den opstand? Dan was zij, volgens de wetten van het land, des doods schuldig. Had zij moordenaars geherbergd — haar straf zou licht zijn geweest; maar nu het mannen betrof, die, evenals hun vaders voor vijf-en-dertig jaar, hadden gestreden ter verdediging van het Protestantisme, nu kon deze herbergzaamheid haar het leven kosten... indien de wet althans in al haar strengheid werd toegepast.

Tot heden was men soepel geweest in het straffen van zulke onregelmatigheden, vooral wanneer het vrouwen betrof, omdat de misdaad hoogstens gelijk stond met verkeerd geplaatste barmhartigheid. Maar koning Jacobus wilde voorbeeldig straffen en stuurde rechter Jeffreys met zijn bloedige rechtbank, die berucht zal blijven in de geschiedenis van Engeland.

Het proces tegen de oude dame werd aanhangig gemaakt, nog eerder dan dat tegen de vluchtelingen. De jury bestond uit de aanzienlijkste mannen uit het graafschap, en zij was huiverig, het schuldig uit te spreken over een daad van vrouwelijk medelijden. Maar de rechter vloekte en dreigde en intimideerde de getuigen. Het proces moest een schijn van wettigheid hebben, al stond de uitslag ook reeds van te voren vast.

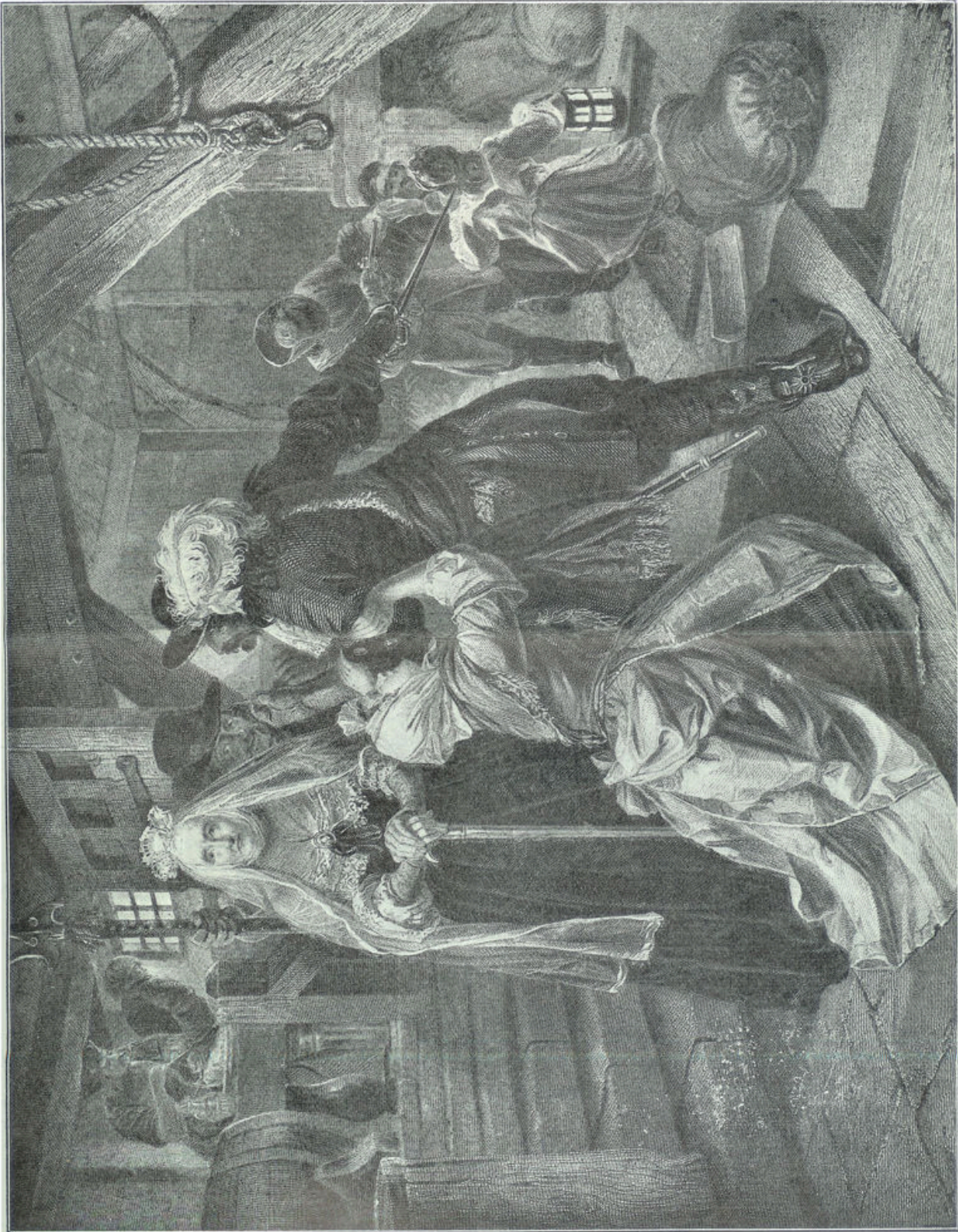
In haar verdediging zei Lady Alice, niet geweten te hebben, dat dominee Hickes de wapens had gedragen; zij had gemeend, dat hij uitsluitend vervolgd werd wegens het houden van ongeoorloofde godsdienstoefeningen in het open veld. Weer vloekte en dreigde Jeffreys, en herinnerde aan Sir John Lisle's invloed onder Cromwell.

De jury beraadslaagde lang, maar een bode van den rechter bedreigde hen met gevangenneming en foltering. Zij kwamen terug... om te zeggen, dat zij twijfelden, of de beschuldiging wel bewezen was. Maar Jeffreys wist zijn wil door te drijven, zoodat de jury eindelijk, onwillig, het schuldig uitsprak.

Den volgenden ochtend werd het vonnis geveld, en Jeffreys bepaalde, dat de één-en-zeventig-jarige dame nog dien eigen middag levend zou worden verbrand. Maar tegen deze barbaarsheid kwamen zelfs trouwe koningsgezinden in verzet. De protestantsche geestelijkheid bewoog den rechter, de voltrekking van het vonnis nog vijf dagen uit te stellen. Vrienden van Lady Alice pleitten bij den koning; aanzienlijke dames en hooge staatsbeambten steunden het verzoek, maar het eenige wat zij bereikten was, dat het vonnis van verbranding in dat van onthoofding werd veranderd.

Met seren en moed onderging Lady Alice haar lot, op het marktplein te Winchester, op 2 September 1685.

Vier jaar later was koning Jacobus verjaagd en zelf een vluchteling. Vier jaar later stierf Jeffreys in schande in de gevangenis en werd begraven, naast Monmouth, op het kerkhof in den Tower. Met onzen stadhouder

Willem III en zijn Maria zaten weer verdedigers van het Protestantisme op den Engelschen troon; bij parlamentsbesluit werd de aanklacht tegen Lady Alice ingetrokken, en verklaard dat haar vervolging onwettig, haar vonnis onrechtvaardig was geweest, en ontworpen door de bedreigingen en wreedheden van den rechter Jeffreys.

De nagedachtenis van de oude dame was er wellicht mee gebaat, maar haar leven kreeg ze er niet mee terug.

Heeft Lady Alice nog iets te zeggen tegen de vrouwen van 1935; tegen ons, die tweehonderd-en-vijftig jaar later leven? Er zijn tijden geweest, dat wij meenden, van burgeroorlogen en schijnprocessen en geloofsvervolgingen héél ver verwijderd te zijn. De landen van Europa waren voor 't meerendeel constitutioneele monarchieën, en werden allen volgens een grondwet geregeerd. Het parlementaire stelsel waarborgde elks vrijheid en rechten. Voor willekeur en tyrannie was geen plaats. Was de regeering vrijzinnig — men liet toch ieder zalig worden op eigen wijs.

En nu is de geschiedenis van Lady Alice plotseling weer actueel. Zij wordt voor ons een levend mensch, nu wij weer hooren van schijnprocessen en afgezette predikanten, die gevangen worden gehouden en als boeven behandeld.

Wij, vrouwen van 1935, bidden God om bewaard te worden voor burgeroorlog, tyrannie en geloofsvervolging. Maar als die ooit plaats vond binnen onze grenzen, dan hopen wij onze vrouwelijke eigenschappen niet te verloochenen, maar door werken van barmhartigheid de wreedheid te verzachten.

Wij huiveren, als we denken aan de vreeselijkheden van binnenlandschen oorlog. Niemand van ons verlangt naar Jaëls naam; zelfs de rol van de boerin uit Bahurim trekt ons niet aan. Als er oorlog kwam: zou onze waarheidsliefde bestand zijn tegen de verleiding van een noodleugen? Zouden wij het leven van een gast eerbiedigen, als dat van man of kind gevaar liep?

Wij bidden om den vrede voor koningshuis en vaderland; maar als er gestreden moet voor het geloof, make God ons trouw tot het einde.

G. KRAAN-VAN DEN BURG

GULDENROEDE *)

ER ZIJN MENSCHEN — HET ZIJN BEGENADIGDEN — die het leven genieten als een geschenk. Dat zijn zij, die in praktijk kunnen brengen, wat ik lees op bladzijde 24 van dezen bundel:

Van al het leed
trek af uw **schuld**;
en draag het restje
met **geduld**.

Dat restje is dan vaak gemakkelijk te dragen, het weegt dikwijls minder zwaar dan het leed, door eigen schuld veroorzaakt. Zoo geeft de dichteres hier haar levensbeschouwing: we kennen haar uit dit motto en de bede: „Verdraag mij, Heer! met *Uw* geduld,” beheerscht haar leven, geeft het stuur naar het Doel.

We zouden het ook zóó kunnen zeggen: zij ziet al het goede en schoone als Gods werk in haar leven; het ver-

*) Verzen van E. Voorhoeve-Van Oordt; uitgave J. N. Voorhoeve, Den Haag.

keerde, het leelijke er in — dát is van haar. Wie zegt het haar niet gaarne na, dat God goed is en dat alle levenszegen van Hem komt en dat wij in ons leven het slechte hebben gebracht: de zonde, die altijd leelijk is, waarvoor we ons altijd schamen moeten!

Maar bij dezen levenskijk kan het leven ook als een geschenk genoten worden.

Het vers: *Het geduld* op blz. 24 had op de eerste pagina kunnen staan, omdat het een conclusie bevat, die met den heelen inhoud in verband staat of ook op de laatste pagina, omdat de bede aan 't eind een waardig slot is van alle overpeinzing.

Guldenroede.

„Een groene plant, die zich in den herfst tooit met een overvloed van goudgele bloesemranken.”

Guldenroede — herfstgoud.

De dichteres heeft haar lente gekend, haar zomer . . . ze heeft genoten van haar vogels en bloemen, omdat ze de hare zijn.

Nu nadert de herfst. Maar hij is nog zomer. Nu bloeien er bloemen haar diepe tinten en kleurt het bosch zijn pracht. Ernstig peinzen de donkere dahlia's — droomen de blauwe trossen. En de guldenroede pronkt met haar goud. En dat is nu die plant, die eerst zoo „somber scheen.”

Ik wensch de dichteres geluk met de belijdenis over haar leven, met het levensgoud, dat haar innerlijk zoo rijk maakt. En haar levensvriend, aan wien zij haar bundel opdroeg, eveneens.

Deze verzen zijn waard gelezen te worden — om den inhoud — maar ook om den vorm. Om de taal, die de gedachten openbaart.

„Herfst-Bruid” heeft mooie beelding.

De golvenrossen: „een pracht van witte manen wapren; zij briesen in hun kracht en voeren, groen van wieren met schelpenwerk versierd, de koets . . .”

Hier zijn de klank en de plastic subliem.

De meeuwen: „gevlugeld golvenschuim.” Fijne uitbeelding, die aan Soera Rana's beste verzen herinnert.

Zoo ook: „Bergwind in den nacht,” waarin het ritme zoo goed harmonieert met den inhoud.

In dit boekje treft de verscheidenheid van ritme. En het beweeg in de verzen maakt ze juist tot echte poëzie, al is uiteraard het eene gedicht beter dan het andere.

In „Stadstuintje” is alleraardigst geteekend de weelde van dit erfje en de weelde van zijn bezitster, die het als geschenk van haar Meester kreeg.

Op blz. 41 is het ritme gedragen, geheel passend bij den teeren inhoud.

„Jezus is de Vriend mijns harten,
mijn volmaakte, trouwste Vrind,
die geduldig, mij zoo schuldig,
mild vergevend, steeds bemint.”

Het dubbelrijm in den derden regel der strofen geeft muzikale waarde aan het gedicht.

Geen wonder, dat het leven rijk is van haar, die Jezus noemen mag haar Licht, haar Troost, haar Hoop, haar Schild, haar Kroon.

Op blz. 57 staat een keurig blank vers.

Het huis is leeg.
En leeg is de kamer.
Slechts een vuur in den haard.
Vlammen uit houtblokken;
vonken, die opschieten.
Rookzuil, die opstijgt
blauwig en dun.